

ČITANJE I VOĐENJE BILJEŠKI

Strategije čitanja	Svrha	Način vođenja bilješki
1. Predviđanje	Odrediti pouzdanost, relevantnost i točnost teksta s obzirom na vašu temu radu.	Kategorizacija izvora.
2. Brzi pregled	Pronalazak osnovne ideje i općenito pregled teksta.	Označiti ključne dijelove teksta. Osnovne ideje zabilježiti na marginama te o njima dalje promišljati. Zabilježiti informaciju o izvoru.
3. Kritičko čitanje	Razviti potpuno razumijevanje iznesenih ideja, načina njihova povezivanja i detalja, procijeniti ideje, razloge za njih i dokaze.	Detaljne bilješke koje podrazumijevaju i vlastita promišljanja o osnovnim idejama u tekstu. Zabilježiti informaciju o izvoru.
4. Skeniranje	Pronalazak specifičnih detalja, npr. statistika, datumi, činjenice.	Označiti tekst i zapisati na marginama ključnu informaciju i informacije o izvoru.

1. PREDVIĐANJE – prije nego krenete s čitanjem pokušajte odrediti koliko je tekst relevantan za vaše istraživanje odgovarajući na slijedeća pitanja:

- Tko je autor teksta, je li autor stručnjak u tom području, gdje je tekst objavljen? (pouzdanost)
- Koji je naslov teksta, je li tema rada povezana s tezom vašeg rada ili sa širom temom, kojoj je publici namijenjen? (relevantnost)
- Koje godine je objavljen tekst, je li točan i ažuriran s najnovijim informacijama? (točnost)

2. BRZI PREGLED

Nakon što ste odabrali relevantnu literaturu, krenite na čitanje. Na početku *brzo pregledajte tekst* s ciljem da odredite svrhu i osnovnu ideju teksta.

Kako ćete to najbrže napraviti? Pregledajte sadržaj, uočite naslove i podnaslove, na kraju uvoda potražite cilj knjige ili članka i kratak opis svakog poglavlja. Nakon toga pregledajte uvod tako da čitate prve rečenice odlomaka. Akademske knjige ili radovi su razgovori među stručnjacima, a u uvodu je prikazan razgovor kojem se autor knjige želi priključiti. Vi tražite osnovne ideje te rasprave i osnovnu ideju autora teksta da vidite odgovara li vašoj temi.

Skenirajte kazalo (popis pojmova korištenih u knjizi s brojem stranica na kojima se spominju) i obratite pozornost na to koliko često se pojedini pojmovi pojavljuju i u kojim poglavljima. Proučite literaturu da znate kome autor odgovara i temeljem čijih zaključaka izvodi vlastite zaključke, također pripazite i na to tko nedostaje.

Kad na ovaj način pročete nekoliko knjiga ili/i akademskih radova moći ćete odrediti dominantne ideje, teorije, pojmove i rasprave o odabranoj temi. Nećete biti stručnjak poput nekoga tko se tom temom bavi godinama, ali imat ćete okvir koji ćete pomalo puniti.

Kako voditi bilješke pri brzom pregledu?

Označite ključne dijelove, a na marginama zabilježite osnovne ideje teksta. Kategorizirajte literaturu prema vlastitom kriteriju, npr. s obzirom na temu, metodologiju ili podupiranje/suprotstavljanje argumentu. Korisni su računalni programi za organizaciju referenci poput [Mendeley](#), [Zotero](#) ili [EndNote](#). Ovdje možete preuzeti upute na hrvatskom jeziku za korištenje [Zotero priručnik](#).

3. KRITIČKO ČITANJE

Nakon što ste prikupili relevantnu literaturu i kategorizirali je prema određenim kriterijima krenite na **kritičko čitanje** literature iz svake kategorije dok ne steknete jasnu sliku o prezentiranoj temi. **Kritičko čitanje** podrazumijeva pažljivo, sporo čitanje s ponavljanjima dok se analizira i propituje pročitano (ideje, argumenti i dokazi) neprestano imajući na umu svrhu čitanja tj. temu ili zadatak na koji morate odgovoriti. Potrebno je procijeniti dokaze (usporediti ih s onim što znamo otprije), sažeti argumente i ideje te na temelju njih razviti nove, vlastite ideje i saznanja.

Pripazite da u ovoj fazi čitanja ne tražite „pravi odgovor“ na svoj istraživački problem ili temu, već da uočiti raspravu koju stručnjaci vode o zadanoj temi, tj. da prikupite što više ideja, različitih argumenata i suprotstavljenih stajališta među kojima ćete odabrati najuvjerljivije argumente na temelju kojih ćete oblikovati vlastiti stav.

Kritičko čitanje može se podijeliti u tri faze:

- **Opis:** tko? što? gdje? i kada?

Prikupljaju se osnovne činjenice iznesene u tekstu tako da odgovaramo na pitanja poput sljedećih: tko je napisao tekst, koja je osnovna ideja/argument teksta, kada i gdje je napisan, kome je namijenjen tekst. Odgovori na ova pitanja omogućuju upoznavanje s temom teksta i autorovom osnovnom idejom.

- **Analiza:** kako? i zašto?

U fazi analize idemo korak dalje. Prezentirane ideje rastavljamo na manje dijelove i gledamo kako su međusobno povezane. Precizniji, proučavamo jesu li razlozi i dokazi za pojedine tvrdnje relevantni, istiniti, pouzdani. Je li nešto izostavljeno, i ako jest, što i zašto.

- **Procjena:** zašto je sve to skupa bitno?

U posljednjoj fazi čitanja procjenjuje se značaj, vrijednost i implikacije onog što se pročitalo. Procjenjujete zašto je to bitno za vaš rad. Slažete li se s predstavljenim idejama, koje je vaše mišljenje o temi, kako se iznesene ideje nadovezuju na vašu temu rada.

Pri kritičkom čitanju koristite [pitanja za kritičko čitanje teksta](#).

Kako voditi bilješke pri kritičkom detaljnom čitanju?

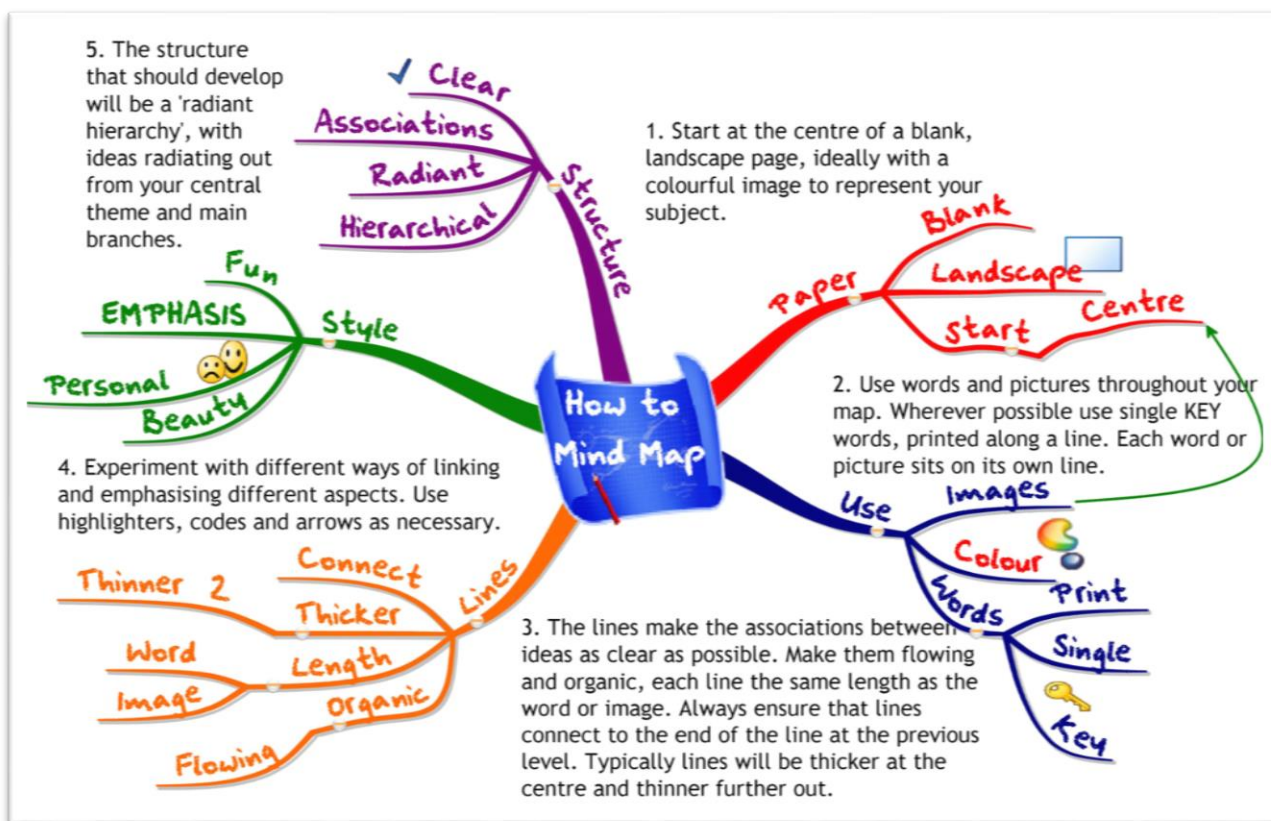
a) Tehnika dvaju stupaca

Na vrhu stranice napišite temu svog akademskog rada, naziv izvora koji koristite i datum. Potom podijelite papir na dva stupca, lijevi neka zauzima 1/3 površine papira, a desni 2/3. U desnom stupcu se bilježe osnovne ideje, definicije, primjeri, ističu se važni datumi, imena, formule, informacije koje se ponavljaju, no isto tako i vlastiti komentari, ideje ili neodgovorena pitanja ili pak dijagrami i slike. Nakon što su napisane prve bilješke, u lijevom stupcu se navode osnovni pojmovi i ključna pitanja koja proizlaze iz bilješki. Na dnu stranice, ispod oba stupca, ostavlja se prostor za sažetak. On se piše na

kraju, nakon što je tekst pročitan. Kratko, u 3 do 4 rečenice sažimaju se vlastite misli o tekstu. Pogledajte [obrazac za vođenje bilješki u 2 stupca](#).

b) Mentalne mape

Mentalne mape predstavljaju vizualni pristup organizaciji ključnih pojmova. Kreće se od osnovnog pojma kojeg zapisujemo na sredinu papira, na njega se nadovezuju svi ostali pojmovi bitni za određenu temu. Pojmovi se povezuju linijama koje naglašavaju način njihove povezanosti, no isto tako mogu otkriti neke nove načine povezivanja koji do sada u literaturi nisu otkriveni. Ispod pojmova se može navesti i broj stranice na kojoj je zanimljiv citat ili definicija tog pojma. Ovakav oblik vođenja bilješki služi za bolje pamćenje osnovnih pojmova i za bolje razumijevanje njihove povezanosti. Slika 1. prikazuje mentalnu mapu na temu Izrade mentalne mape, a zanimljivu e-mapu ljudskog tijela možete pogledati [ovdje](#).

Slika 1. Primjer mentalne mape za temu Kako izraditi mentalnu mapu (Diaz J. [Start using mind maps to boost your creative power and memory](#) (mrežne stranice); Gizmondo Media Group; 2017 (citirano: 8. 1. 2018.))

4. SKENIRANJE

Skeniranje teksta podrazumijeva pronalazak specifičnih detalja u tekstu, kao što su podaci, pojedini rezultat istraživanja, datum. Najčešće se koristi u fazi ispravljanja teksta, kad uočimo da nam pojedini podatak nedostaje da bi rad bio uvjerljiviji.